

vanja podeželja, omejenih predvsem na obnovo naselij, se po l. 1949 oblikuje že trden organizem regionalnega planiranja, ki se loči na makroregionalno ter krajevno. Po l. 1956 pride s spremembo politike do lastništva (odstop od večkrat prisilne poti socializacije v kmetijstvu) do oživitve gradnje v privatnem sektorju kmetijstva, kar vodi pogosto h kaotični proizvodavi podeželja. Tudi v regionalnem planiranju pride do znatnih sprememb. Urbanisti in pripadniki drugih strok se začenjajo načrtno ukvarjati s problemi prostorskega razvoja. Izoblikovani so bili prvi modeli razvoja podeželja, temelječi na Christallerjevi teoriji centralnih krajev. Z zakonom o regionalnem planiranju l. 1962 se začenja načrtnější razvoj podeželja. Za vrsto poviatov so bili izdelani regionalni plani. Spremembe upravne razdelitve l. 1973 so vodile k novemu pristopu do planiranja podeželja, ki sloni na občinah.

Z geografskega stališča je zanimiv poskus klasifikacije podeželja na Poljskem, ki jo je izvedla W. Stola. Poskus sloni na opredelitvi glavnih elementov prostorske strukture podeželja. Na osnovi temeljitega pregleda dosedanjih tipologij se avtorica odloči za analizo pokazateljev, ki predstavljajo prostorsko strukturo treh skupin funkcij: notranjih (kmetijstvo, gozdarstvo, rekreacija in turizem), zunanjih (industrija, rudarstvo, gradbeništvo) ter storitvenih. Ker za obravnavano problematiko ni moč najti le treh sintetičnih pokazateljev, je W. Stola izbrala šest znakov: gostoto poselitve, delež kmetijskih površin, število zaposlenih v kmetijstvu na 100 ha kmetijskih površin, število turističnih postelj na 1 km², delež nekmečkega prebivalstva in število vozačev v državna podjetja na 1000 aktivnih prebivalcev. Vsak od navedenih šestih znakov je bil razdeljen na pet razredov, kombinacija znakov po njihovi vrednosti pa opredeljuje tip podeželja.

Marijan Klemenčič

Struktura i funkcije układów przestrzenno - ekonomicznych, uredil Z. Chojnicki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Seria Geografia nr. 18, Poznan, 1979, str. 166.

V zborniku, ki ga je uredil Zbyszko Chojnicki, in ki predstavlja izseke iz širših proučevanj poznanskih geografov, je posebej omenjena vloga pedagoškega in znanstvenega dela prof. dr. Stanisłave Zajchowske. Po njeni zaslugi je Poznan postal eden od vodilnih središč družbene geografije na Poljskem. Njeno vlogo nadaljuje (čeprav je prof. Zajchowska še naprej močno aktivna) prof. dr. Zbyszko Chojnicki, vendar se zdi, da je uspešnejši pri raziskovalnem delu kot pa v animaciji in vodenju mladih geografov.

Kvaliteta geografije v Poznanju je tolikšna, da vsak njen prispevek zasluži posebno pozornost. To dokazuje tudi predstavljeni zbornik, v vsebinskem pogledu izredno pester, pri čemer pa je najpomembnejša njegova teoretično-metodološka stran. Izpostaviti velja na primer prispevek, ki kritično pretresa uporabo faktorske analize v geografiji naselij, pa razpravo o uporabnosti grafvov v geografiji itd. Posamezni regionalni problemi so obdelani s sodobnimi in večkrat svojstvenimi metodami, na primer dnevna migracija delovne sile s pomočjo vektorske analize.

V kratkem poročilu je nemogoče predstaviti vsa glavna spoznanja ter nakazati teoretične in metodološke osnove, ostane pa upanje, da bi tudi v slovenski geografiji prišlo do hitrejših premikov v smeri »nove geografije.«

Marijan Klemenčič

Dve deli s področja pomožnih geografskih disciplin

Več kot razumljivo je, da geograf ne sme in ne more biti omejen le na tako imenovano geografsko literaturo. Posebno v zadnjih desetletjih se

je razvila vrsta znanstvenih disciplin, ki zadevajo v živo večino strok, posebej še geografijo. Čeprav posegajo v samo srž geografske znanosti, v nje- no tehnologijo, metodologijo in celo teorijo, jih še nismo uvrstili med po- možne geografske stroke, saj jih ne poznamo. Primer sta splošna teorija si- stemov in kibernetika. Razvili sta se iz težnje po poenotenju znanosti, po is- kanju splošne metodologije, ki bi veljala za vse ali vsaj za večino strok. Pr- vo fazo v tej smeri je pomenil ob kopičenju podatkov vdor matematičnih in statističnih metod v vrsto strok. Uvajanje kvantitativnih metod v geogra- fijo širi meje geografskega proučevanja, zato se večkrat srečamo s poj- mom »nova geografija«. Nekoliko kasneje si je utrla pot v geografijo še splošna teorija sistemov (R. J. Chorley, B. B. L. Berry, P. Haggett, itd.). Danes se elementi splošne teorije sistemov že dokaj široko uporabljajo v geografiji in sicer iz prepričanja, da geografiji prirejena splošna teorija si- stemov bogati teoretično-metodološko plat geografskega proučevanja. Med številno literaturo s področja splošne teorije sistemov naj omenim le dve najnovejši

Teoria systemow złożonych, Warszawa, 1979, str. 382. Delo je prevod učbenika, ki so ga napisali ruski avtorji: **Buslenko, Kalašnikov in Kovalenko**. Učbenik je, kot je napisano v uvodu, namenjen širšemu krogu, vsem, ki jih zanima problematika zapletenejših sistemov. Vsebina je podana pre- gledno in sistematično, za razumevanje vrste poglavij pa je potrebno do- bro poznavanje matematike.

Za geografske namene je pripravnejši priročnik **Stefana Mynarskega: Elementy teorii systemów i cybernetyki**, PWN, Warszawa, 1979, str. 187. Že iz naslova je razvidno, da gre za seznanitev z osnovami teorije siste- mov in kibernetike. Vsebina je razdeljena na sedem poglavij: sistem in okolica; naravni in umetni sistemi; struktura sistemov; ponašanje siste- mov; uravnavanje in vodenje; ravnotežje in stabilnost sistemov; elementi informacij. V dodatku je poleg obsežnega seznama literature dodan stvar- ni indeks.

Marijan Klemenčič

Iz ostale inozemske geografske književnosti

A. Bögli, Karsthydrographie und physische Speläologie Berlin - Heidel- berg-New York 1978, 292 strani 160 podob in 12 tabel.

Čeprav je znana založba strokovnih knjig Springer l. 1974 izdala Zötlo- vo Kraško hidrogeologijo (glej poročilo v GV XLIX, 1977, s. 248—49!), se je po štirih letih spet odločila za natis nove kraške hidrologije, tokrat izpod peresa enega najbolj znanih krasoslovcev, Švicarja Alfreda Böglija. Obe knjigi, čeprav s podobnim naslovom, sta dejansko precej različni. Skupna jima je voda kot osrednje zanimanje, njo pa obravnava Zötl bolj kot samostojni element, Bögliju pa je predvsem nosilec kraških procesov in dejavnik kraških oblik. Speleologijo obravnavata oba širše, kot kraso- slovje.

Vsaka od razmeroma številnih kraških monografij, izdanih v zadnjih desetih letih (glej GV 1973 in 1977) ima svojo prednost. Prednost Böglije- ve monografije je predvsem v kvantitativnem obravnavanju kraških poj- javov. Zato je v njej nadpoprečno mnogo števil, formul in grafikonov. Kdor se bo hotel v okviru krasoslovja bolj poglobiti v kemične, fizikalne in hidravlične zakonitosti, bo lahko s pridom posegel po Böglijevi knjigi kot priročniku. To velja posebno za obsežno poglavje o koroziji, v njenem okviru pa še posebej za korozijo mešanice, s katero se je Bögli vpisal v